

Gudskul, *Stitching Ecosystems*. Foto: Eivind Lauritzen, Galleri F 15.

Utstilling: MOMENTUM 12: Together as to gather
 Kurator: Tenthaus
 Visningssted: Galleri F15
 Tidsrom: 10. juni–8. oktober 2023

LOVE WILL TEAR US APART AGAIN

POSTKORT FRA EN PILEGRIMSFERD
OG KJÆRLIGHETSREV FRA ET KUNSTORKESTER.

Tekst av Helene Duckert

En sommerdag i juni står jeg i en ivrig kø på Jernbanetorget i Oslo, i ferd med å gå om bord i bussen som skal ta oss med på sommerleir. Dessverre er det bare en følelse og kun en dagstur for min del. Jeg er omringet av venner og nettverk. Den kollegiale minglingen er etterlengtet. Vi både klemmer hjertelig og spekulerer i om det er for tidlig å «tilfeldig» møte blikket til helten eller avstandsforelskelsen man ennå bare er på hils med. Vi skal til Moss, nærmere bestemt Jeløya og Galleri F15, hvor et av årets største *østlandshappenings* finner sted.

If you build it, they will come

Det er noe avgjørende *hippie* over hele «festivalområdet». Ikke sånn *new age krystallpsyke*, men avgjort et sted hvor man kunne finne på å foreslå bytteøkonomi og borgerlønn uten at noen ville stilt seg på bakbena. Førsteintrykket er som en visualisert støykonsert i landlige omgivelser. Ikke overdrevent høylytt. Mer sånn for pallethen til småbarnsfamilier, bosatt på Nesodden, hvor den

ene pendler til kontoristjobben i Oslo, mens den andre driver med «fifty stades of fermentering» på fritiden og støtter rusreform for egen vinning – *esque*. Hvem er det som samles her, egentlig? Kunstnere, publikum, fagfelt? Sommerens første episode av statskanalens nye stor-satsing «Kunstpauze i kulturlandskap» er i alle fall i gang. Kødde! Men fra spøk til revolver – jeg har noen *risky* reality-TV-pitcher til NRK som tar tempen på «kunsteliten». *Just saying ...*

Sommerflørt på stranda

Årets biennale, MOMENTUM 12, er kuratert av kunstnerkollektivet Tenthaus og bærer tittelen *Together as to gather*. Som kuratorisk grep sikter Tenthaus mot et «polyfont medforfatterskap» hvor de legger trykk på forskjellen mellom «samling» og «inkludjon». Det er reelle forskjeller på å bli eid og bli håndtert.

«Hver enkelt praksis både klinger med og forsterkes gjennom det kollektive verket. Vi skaper og trekker inn »

mange temaer og kuratoriske ideer på en gang. Slik er vi i stand til å utforske en myri-ade av skjæringspunkter og sammentreff, emner og kunstneriske former som hver især klinger og bærer med seg mening», skriver Tenthaus. Deres forsøk på å danne en felles melodi gjennom en alternativ armada av utøvere og uttrykk er inspirerende, relevant og ambisiøst – men kan det bli for harmonisk?

No man is an island

Stefan Schröder, en av hovedaktørene i Tenthaus, var kurator på avgangsutstillingen min på Kunsthøgskolen i Oslo. Støvet fra Alessandro Marchis treskulpturer svever ennå i gangen til atelierfelleskapet vårt i Myntgata 2. Han har ateliervegg i vegg med Margrethe Pettersen, som også stiller ut under årets biennale i partnerskap med Line Solberg Dolmen. Jeg har studert med alle tre på KHiO. *I could go on ...* Poenget er at kunstfeltet fungerer som et mikrokosmos, som potensielt florerer av inhabilitetssaker og nepotisme. Som i resten av verden for øvrig. Eksempelvis gikk Anette Trettebergstuen i sommer av som kulturminister på grunn av habilitetssvikt.

Jeg ble bedt om å skrive en kritikk av årets biennale, men det er ikke det du leser nå. Jeg vil også melde meg inhabil. Jeg er kunstner og skribent, men jeg vil ikke definere meg selv som kritiker. Kritisk, ja, men se på dette som et reisebrev og en invitasjon til videre dialog. Tenk gonzo-preget opplevelsessay fra en *working staycation*.

Jeg tror ikke på objektivitet. Jeg har ikke direkte tilknytning til MOMENTUM eller Galleri F15, men dette er allikevel et familiært prosjekt på flere vis. Jeg er en del av det faglige og sosiale nettverket som preger hovedstaden og de nærliggende områdene. Mikro/makro. Hele årets satsing spiller på dette sosiale nettverket. Et utgangspunkt for nye møter og styrket kunnskap, i en verden drevet av kapitalisme og markedskrefter som primært satses på utopisk «grønn vekst» og selvmotiverende styrelederlønninger. Det er en vanskelig dynamikk å balansere. Alle trenger penger.

I am dissatisfied and I don't know what I desire
Apropos politikere i uvær har *solbrillegate* med *Foxy Mox*, aka Bjørnar Moxnes, akkurat toppet seg. Jeg møtte Moxnes først i tidlig tenårene, mens jeg var aktiv i Rød Ungdom. Her er jeg igjen farget av subjektivitet. Jeg eier selv stjalne solbriller.

«Think about the strangeness of today's situation. Thirty, forty years ago, we were still debating about what the future will be: communist, fascist, capitalist, whatever. Today, nobody even de-bates these issues. We all silently accept global capitalism is here to stay. On the other hand, we are obsessed with cosmic catastrophes: the whole life on earth disintegrating, because of some virus, because of an asteroid hitting the earth, and so on. So the paradox is, that it's much easier to imagine the end of all life on earth than a much more modest radical change in capitalism.»

~ Slavoj Žižek

Biennaler risikerer låst kjeve når de skal forsøke å «redde verden». Jeg lurte ofte på hvor grensen går mellom behovet for å være til hjelp og det å faktisk *hjelp*. Kolonialisering, misjonering, krigføring og mislykkede forsøk på humanitær redning. Vi har en skitten CV. Hva er *egentlig* kunstens ansvar og mandat? Hvor og hvordan behøves vi? Det er forskjell på å ville og å behøve, vet du. Hvem er det *egentlig* som vil reddes? Spør for en venn.

Are you talkin' to me?

MOMENTUM 12 er kritisk til hele biennalepakka. Det aner meg at biennaler er ineffektive som revolusjonsplattformer. Ikke som selvfølge, men fordi vi lever i et samfunn som krever å bli individuelt underholdt og stimulert – hele tiden. Samtidens hyperfokusering på individualisme og personlig suksess gjør at solidaritetstematikken, på MOMENTUM 12, er noe mange inntar lettere motvillig. Ikke på overflaten, men i praksis. Dagens sosialdemokrati nedbygges. Jeg tviler på at Oljefondet hadde blitt gjennomført, engang foreslått, i dagens politiske klima. Nå snakker vi lite om hvordan formuen (og

Margrethe Pettersen and Line Solberg Dolmen, *Conversations with what runs deep* (2023). Foto: Eivind Lauritzen, Galleri F 15F 15.

en liten nasjons trygghet) er bygget på en uforsvarlig, globalt miljøraserende ressurs. Norge er jo en oljenasjon, et slags nordisk emirat. Vi har blitt kalt Skandinavia mest korrupte land, vet du. Jeg ser deg, *sugar daddy* ;)

«The past year has certainly been one for changing operations; not just organisations like ours, but for the world at large.» Slik åpner formidlingsblekka til MOMENTUM 12, i stemmen til avtroppende direktør Dag Aak Sveinar. *«By entering the natural landscape of Jeløya, we hope to encourage you to give all who come a profound sense of the local place and of being together. MO-MENTUM 12: Together as to gather serves as a reminder that we co-exist in multiple social systems, and, by addressing common issues, we can endeavour to strive for a better future.»*

Det er flere verk i denne mønstringen som overskrider tid og sted. Anawana Halobas verk treffer meg som et av de mest harmoniske manifesteringene av det polyfoniske prosjektet til Tenthaus. Anbefalt lesning er Antawan I. Byrds tekst om Halobas prosjekt i biennalens egen publikasjon.

Kommer du til å savne meg?

MOMENTUM 12 har store ambisjoner om å være en samlende arena. Det er lagt opp til et bredt program ut over sommeren, med en *lineup* som gjør Moss og Jeløya verdt å besøke gjentatte ganger. På mitt andre besøk til biennalen er stemningen annerledes fra feriekolonien som møtte meg på åpningen. Den aktivistiske ånden er nedtonet, preget av varmere korder og myten om fellesferie. Det lyder av seniorer på kaffetokt og tur, med lettere murring om at dette kanskje ikke er myntet på dem.

Hører du meg?

Hvilke historier kan du fortelle meg?

Hvordan kan jeg dele dette med noen som ikke er her?

Hvor går vi herfra?

Ser du meg?

Hvor er vi nå?

Hvordan kan jeg aktivt gjøre dette til et minne?

Hva har du vært vitne til?

Kan jeg lytte til lydene dine?

Kan jeg få sitte litt ved siden av deg?

Hva er bak deg?

Kan jeg forestille meg hvordan du kjennes å ta på? »

Hva har du sett mens du har vært her?
Hva ønsker jeg å huske?
Kommer du til å savne meg?

I et av innendørsutstillingens første rom møter vi en slags visittkortavdeling – et noe arkaisk konsept i en nydigitalisert verden. «*The unguided tour*» inviterer deg til å ta med et spørsmål i form av et kort. Når spørsmålene leses sammen i tilfeldig rekkefølge, gir det meg følelsen av å samtale med en slagpasient med hudsult. «Vennligst ikke kast meg» avslutter kortets bakside med. Jeg tar med meg alle hjem.

Ramer sans rame

Lukten av tang drar meg videre inn i utstillingen. Et lite løft av en presenningsduk som draperer inngangen avslører et rom innredet med plantematerialer, plast, tau, nett, europaller og generiske rester man finner i oversette, vanskjøttede soner, gjerne i nærhet til industri, transport og annen urban bebyggelse. Den hvite kuben, med installasjonen *Hop out spot*, er preget, nesten for-søplet,

av spor fra den ytre verden. Filmen *Wetcation* er projisert på galleriveggen og viser kunstnerkollektivet WETs ferd fra Tsjekkia til Norge. Fremmede karakterer dukker opp i filmen, gjerne som moralske motpoler sett på avstand gjennom et skjult blikk bak en kameralinse. Kollektivets drivkrefter er anonymisert. Stemningen er akkurat så skitten, sårbar og fandenivoldsk at det er troverdig og håpefullt. Arbeidet har gjort inntrykk på meg. Ikke fordi det er så nytt, men fordi det er familiært. Virkelighet forsøkt fanget. Oppdagelsesreisende blindpassasjerer med godstog som skute. Trioen kaller det en pilegrimsferd.

Domestisering av utemmelige omgivelser er imponerende og kanskje nødvendig i en alt mer dystopisk verden. Den tilhørende zinen, *Wetget*, er trykket på tynt, skjørt papir, mettet med farge, bilder, tekst og temaer. «En dagbok om lofferkultur» med oppskrifter, pakkelister, quiz, historier, hacks og visdom. Det er en fullverdig publikasjon og helt *on trend* med sarkastisk fontbruk, ekko av *mermaid core* og uposerte dokumentariske bilder tatt med mobilkamera. Emballasjen er for-seggjort med den samme virkelighets-

«Det er noe avgjørende hippie over hele «festivalområdet». Ikke sånn new age krystallpsyke, men avgjort et sted hvor man kunne finne på å foreslå bytteøkonomi og borgerlønn uten at noen ville stilt seg på bakbena.»

nære taktiliteten som preger resten av prosjektet. Det er et grovt skoavtrykk på den robuste, lyseblå, transparente plastemballasjen som røper at materialet har hatt et tidligere liv. Tydelig og grovt forseglet med et oppvarmet knivblad eller annet utilsiktet verktøy. En mindre, indre pose rommer et håndlaget halskjede av skjell og glassperler. Pakken føles eksklusivt unik. Handelsmidler eller forhandlingsmiddel? Helt klart en souvenir, kanskje en amulett.

Genie in a bottle

Thomas Iversen tar oss med på en annen reise. I prosjektet *Byens Flass* sanker han rester av bygg og fasader. Fossilisert nedfallsfrukt. Fragmenter fra blant annet Oslo Børs, Vigelandmuseet, Kunsthøgskolen i Oslo, Colosseum kino, Myntgata 2 og Stortingsbygningen, for å nevne noen. «*He is a collector, not only of materials but of narratives*», skriver medkunstner og kurator Enrique Gaurrama Solis. Sankingen er dokumentert på film og vist på sorte, klumpete skjermer på gulvet. Gjennom filmens vinkling får vi nesten være med på utvelgelsen av ruinrestene fra mursteinsvegger, kalkfasader, treverk, betong og stein, i trange smug eller på åpen gate. Institusjonssmulene og adresserestene blir omgjort til pigmenter, puttet på små, klare flasker, sortert og katalogisert i hyller, for så igjen å bli omgjort til nye verk. Unike, sirkulære fargefelt på papir, med håndskrevet benevnelse av hvor stedsportrettet er fra, i hvilket opplag, avrundet med en

beskjeden signatur og årstall. Verkene opptrer alene som stedenes unike fingeravtrykk. Typ analog *geotagging*.

Glem aldri at du får plass i en flamme

I løpet av arbeidet med denne teksten har Oslo Pride akkurat tatt tilbake dagen med 90 000 paraderende mennesker i byens gater. Det er et år siden vi ble angrepet – igjen. Det er 12 år siden 22. juli ble en felles dag for sorg. Delte opplevelser i en polariserende verden. Kollektive traumer trender. Dette er ikke kritikk, men et ønske: MOMENTUM 12 tåler å være mer bråkete. Mer maksimalistisk, mer banal, mer kompleks. Mer av alt som allerede er der, egentlig. Kanskje sintere og mer utfordrende. Skru opp volumet helt til naboene klager.

Etter to separate og kontrasterende besøk sitter jeg igjen med en anelse flyplass-vibes. Jeg liker i utgangspunktet flyplassboblen. Det er et universelt eksotisk, uniformt ikke-sted. Et sted hvor ingen hører hjemme og mange normsystemer opphører midlertidig. Et mekka for menneskesafari, dagdriking og TaxFree-«shopping», men man vil fort videre. Nei da. Jo da. Jeg mener bare at det er noe utilfredsstillende med et enkelt dagsbesøk til dette ferieparadis. Hengekøye er *hot* nå. Gjør deg selv en tjeneste. Pakk soveposen, ta deg en kunstpause og la deg inspirere til loffing i kulturlandskapet på Jeløya, for MOMENTUM 12 krever sin tid og vårt engasjement. ■

Thomas Iversen, *Byens flass [City-dandruff]* (2023).
Photo: Eivind Lauritzen, Galleri F 15